

1. Shrnutí

Výsledky sčítání lidu, domů a bytů k 26. březnu 2011 ukázaly situaci v demografické, sociální i ekonomické struktuře jak v kraji jako celku, tak v jeho jednotlivých regionech.

- Převažujícím typem osídlení v Ústeckém kraji jsou sice malé obce, neboť téměř tři čtvrtiny (261 obcí) z jejich celkového počtu (354 obcí) tvoří obce do tisíce obyvatel, z hlediska soustředěnosti obyvatel však téměř 87 % obyvatel kraje (přes 700 tisíc osob) žilo v 93 obcích s více než tisíci obyvateli. Ústecký kraj byl s téměř 809 tisíci obyvateli k datu posledního sčítání pátým nejlidnatějším krajem v České republice a současně krajem se čtvrtou nejvyšší hustotou obyvatelstva v České republice (po Hlavním městě Praze, Moravskoslezském a Jihomoravském kraji).
- K rozhodnému okamžiku sčítání (26. 3. 2011) měl Ústecký kraj na svém území hlášeno k trvalému pobytu celkem 828 510 obyvatel, proti minulému sčítání v roce 2001 se jednalo o více než osmitisícový nárůst osob, a to hlavně díky přírůstku cizinců s dlouhodobým pobytem. Vzhledem k dřívějším úbytkům obyvatel mezi předchozími dvěma sčítáními však ani výše zmíněný přírůstek osob nezajistil dosažení počtu obyvatel Ústeckého kraje, zjištěného při SLDB 1980 (více než 832 tis. obyvatel).
- V souladu s mezinárodními doporučeními byly výsledky sčítání 2011 zpracovány podle místa obvyklého pobytu obyvatel. Obvyklý pobyt v Ústeckém kraji uvedlo celkem 808 961 osob. Rozdíl v počtu osob hlášených v kraji k trvalému pobytu a obvykle bydlících patřil hodnotou 2,4 % mezi nejvyšší v rámci krajů ČR. Cizinci představovali v populaci Ústeckého kraje celkově (bez ohledu na druh pobytu) více než 3 % obyvatel (téměř 27 tisíc osob), v mezikrajském srovnání byl tento podíl šestý nejvyšší. Zatímco ve většině krajů i v celé ČR byli převažující skupinou cizinců občané Ukrajiny, v Ústeckém kraji zaujímali největší podíl v celkové populaci kraje občané Vietnamu (0,9 %).
- Z pohledu věkového složení byly k datu sčítání 2011 nejpočetnější skupinou obyvatelstva osoby v produktivním věku (15-64 let), které představovaly v Ústeckém kraji, stejně jako v celé ČR, zhruba 70 % obyvatel. Podíl nejmladší věkové kategorie (děti ve věku 0-14 let) dosáhl 15,0 % a byl tak v kraji vyšší než podíl osob v poproduktivním věku. Ústecký kraj (spolu se Středočeským krajem) byly k datu SLDB 2011 nejmladšími kraji v republice, což potvrdily nejnižší hodnoty průměrného věku ve výši 40,5 roku v Ústeckém kraji resp. 40,3 roku v kraji Středočeském.
- Struktura obyvatel podle rodinného stavu se odlišovala dle pohlaví. Zatímco u žen tvořily v Ústeckém kraji stejně jako v celé ČR nejvyšší podíl ženy žijící v manželství, u mužů byl nejvyšší podíl svobodných. Podíl ovdovělých žen v populaci byl, vzhledem k jejich vyšší naději dožití, téměř pětkrát vyšší než podíl ovdovělých mužů. Celkový podíl svobodných mužů i žen v Ústeckém kraji byl třetí nejvyšší po Hl. m. Praze a Karlovarském kraji. Druhou nejhorší pozici obsadil Ústecký kraj u rozvedených mužů i žen, v obou případech rovněž po Karlovarském kraji.
- Zjištěné údaje o národnostním složení obyvatelstva byly více než v minulých sčítáních ovlivněny dobrovolností odpovědi, neboť více než čtvrtina obyvatel v Ústeckém kraji využila možnosti svou národnost neuvést. K nejčetnější české národnosti se v kraji přihlásily více než dvě třetiny obyvatel (více než v ČR jako celku). Druhou nejpočetnější národnostní skupinou v Ústeckém kraji byla slovenská národnost (1,5 %), na rozdíl od celé ČR, kde se na druhé pozici umístila národnost moravská (5 %).
- Zajímavým údajem, postihujícím dlouhodobou migraci obyvatelstva, je počet rodáků, tj. osob, které se narodily ve stejné obci, v níž mají současné bydliště. V Ústeckém kraji se jednalo na základě údajů sčítání téměř o 43 % obyvatel. V porovnání s celou ČR byl tento podíl o 4,3 procentní body nižší, což má souvislost s procesem doosidlování kraje v minulosti. Podíl rodáků v Ústeckém kraji vzrůstá s velikostí obce a nejvyššího podílu (50,3 %) dosahoval v obcích nad 50 tis. obyvatel.
- Dobrovolnou odpověď na náboženskou víru ponechala v Ústeckém kraji nevyplněnou téměř polovina obyvatel. Ze zjištěných odpovědí byly více než čtyři pětiny obyvatel kraje bez náboženské víry, pouze necelá desetina obyvatel byla věřících, hlásících se k církvi a necelých 9 % bylo věřících, ale nehlásících se k žádné církvi. Více než polovina věřících osob deklarovala příslušnost k římskokatolické církvi. V mezikrajském srovnání měl kraj nejvyšší podíl obyvatel bez náboženské víry i nejnižší podíl věřících.
- Nejpočetnější skupinu ve vzdělanostní struktuře obyvatelstva staršího 15 let v Ústeckém kraji (více než třetinu) tvořily osoby se středním vzděláním bez maturity (vč. vyučení), následovaly osoby s úplným středním vzděláním (s maturitou) nebo vyšším odborným vzděláním. V rámci ČR měl Ústecký kraj vyšší podíl osob se základním (druhý nejvyšší v ČR) a středním vzděláním bez maturity a naopak nižší podíl osob s vyšším vzděláním. Podíl vysokoškoláků v Ústeckém kraji byl v mezikrajském srovnání po Karlovarském kraji druhý nejnižší v ČR. Podíl osob s vyššími stupni vzdělání roste s velikostí obce, což je ovlivněno koncentrací škol i pracovních příležitostí s vyššími kvalifikačními požadavky. Dokončené vysokoškolské studium uvedl v kraji prakticky stejný podíl mužů a žen.

- Podíl ekonomicky aktivních osob v Ústeckém kraji k datu sčítání nedosáhl již ani poloviny (46,6 %) celkového počtu obyvatel. Téměř 14 % osob z celkového počtu ekonomicky aktivních bylo ke stejnému datu nezaměstnaných. V porovnání s úrovní ČR byl v Ústeckém kraji nižší podíl ekonomicky aktivních. Míru ekonomické aktivity (60,1 %) měl kraj ve srovnání s ČR mírně podprůměrnou, mezi kraji se zařadil až na 8. místo.
- Necelou polovinu z ekonomicky neaktivních (a současně více než pětinu obyvatelstva kraje) tvořili k datu sčítání nepracující důchodci. Žáci, studenti a učni představovali téměř 30 % ekonomicky neaktivních obyvatel, tj. téměř 14 % obyvatel kraje. Podíl ekonomicky neaktivních v kraji byl zhruba stejný jako v ČR.
- Z celkového počtu pracujících osob v Ústeckém kraji pracovaly k datu sčítání 2011 přibližně čtyři pětiny v postavení zaměstnance. Zaměstnavatelé tvořili 3,4 % pracujícího obyvatelstva, necelých 11 % pak připadalo na podnikatele bez zaměstnanců (OSVČ). V porovnání s ČR bylo v kraji více zaměstnanců a méně zaměstnavatelů i OSVČ.
- Ve struktuře zaměstnaných podle odvětví činnosti měl v Ústeckém kraji nejvýznamnější podíl průmysl (27 % osob se zjištěným odvětvím činnosti), obchod a opravy motorových vozidel (9 %) a stavebnictví (7 %). U poměrně vysokého počtu osob však údaje související s ekonomickou aktivitou a zaměstnáním zůstaly nezjištěny, konkrétně v Ústeckém kraji představoval podíl těchto obyvatel 7,3 % z celkového počtu obyvatel kraje a byl třetí nejvyšší po Hl. m. Praze a Karlovarském kraji.
- Ústecký kraj stejně jako jiné kraje, kromě Hl. města Prahy, měl záporné saldo dojížděky do zaměstnání; z kraje za prací vyjíždělo o 14,1 tisíc osob více, než do něho dojíždělo. Mimo obec bydliště vyjížděly za prací více než dvě pětiny zaměstnaných osob, přitom vyjíždějícími byli více muži než ženy. Podíl vyjíždějících mimo obec se jednoznačně snižoval s rostoucí velikostí obce, což souvisí především s množstvím pracovních příležitostí v rámci obce.
- Celkový počet hospodařících domácností v kraji zaznamenal za posledních 10 let mírný pokles (o 0,1 %), výrazněji se však snížil počet rodinných domácností tvořených 1 rodinou, a to o 8,6 %. Počet domácností jednotlivců vzrostl o 5,6 %, přičemž tyto domácnosti tvořily již více než třetinu domácností v kraji. Značně se zvýšil také počet neúplných rodin bez závislých dětí. Na změny ve struktuře domácností působil zejména trend zakládání rodiny v pozdějším věku, což souvisí s většími možnostmi vzdělávání a cestování, snahou vytvořit ekonomické zázemí a rovněž získat samostatné bydlení.
- Za posledních 10 let se v souvislosti s vývojem porodnosti změnilo složení úplných rodin se závislými dětmi. Zvýšilo se zastoupení rodin s 1 dítětem, snížilo se zastoupení rodin se 2 a 3 a více dětmi, u obou skupin zhruba stejným dílem. V neúplných rodinách se závislými dětmi byly nejčastěji zastoupeny rodiny s 1 dítětem. V čele neúplných rodin stála většinou matka.
- Předmětem zjišťování vybavenosti bytových domácností bylo pouze vybavení počítačem a připojením k internetu. V kraji bylo vybaveno počítačem 51,8 % bytových domácností a 48,5 % jich mělo připojení na internet. Vybavenost počítačem i připojením k internetu v kraji byla druhá nejnižší po Karlovarském kraji. Podíl domácností vybavených počítačem i připojením na internet byl vyšší ve větších obcích.
- V období 2001-2011 se v kraji zvýšil celkový počet domů o 9,2 %, počet obydlených domů vzrostl o 9,9 % a neobydlených o 5,1 %. Neobydlené domy se na domovním fondu podílely 15 %. Nejčastějším důvodem neobydlenosti bylo jejich užívání k rekreaci (38,7 % neobydlených domů). Ve skladbě domovního fondu kraje tvořily 78,9 % rodinné domy, tento podíl byl třetí nejnižší mezi kraji.
- Průměrné stáří obydlených domů v kraji bylo 60,6 roku a bylo nejvyšší mezi kraji. Proti sčítání 2001 se zvýšilo o 4,7 roku. Absolutně nejvyšší v mezikrajovém srovnání bylo rovněž stáří rodinných domů, stáří bytových domů bylo až páté nejvyšší.
- Počet obydlených bytů se v posledních 10 letech zvýšil o 2,8 %. Z pohledu vlastnictví byl nejvýznamnější nárůst podílu bytů v osobním vlastnictví (z 12,8 na 21,4 %) na úkor bytů družstevních a nájemních. Nejvyšší podíl (26 %) připadal na byty ve vlastním domě. Počet neobydlených bytů vzrostl za 10 let o pětinu. Důvodem neobydlenosti nebyl zjištěn u každého 5,5 bytu (18 %), mezi udanými důvody tvořilo více než 17 % využívání bytů k rekreaci.
- Vlivem modernizace bytového fondu a nové výstavby došlo ke zlepšení kvalitativních charakteristik bydlení. V přepočtu na 1 obydlený byt připadlo v kraji 2,37 osoby, na obytnou místnost 0,76 osoby. Zvýšilo se rovněž technické vybavení bytů. Vodovodem bylo vybaveno 99,7 % bytů, připojením na kanalizaci 85,1 % bytů, ústředním nebo etážovým topením 89 % bytů. Na plyn ze sítě bylo napojeno 70,8 % obydlených bytů (všechny podíly z bytů, kde bylo vybavení zjištěno). Uvedené krajské hodnoty byly nad průměrem ČR. Byty se sníženou kvalitou tvořily 6,9 % obydlených bytů, tzn. druhý nejvyšší podíl mezi kraji.